

ASOCIAȚIA OBȘTEASCĂ CENTRUL DE TINERET „PILIGRIM-
DEMO” DIN UTA GĂGĂUZIA

MONITORIZAREA ALEGERILOR ÎN ADUNAREA POPULARĂ DIN GĂGĂUZIA DIN ANUL 2012

RAPORT FINAL

Comrat, 2 noiembrie 2012

www.pilgrim-demo.org.md

Acest material a fost finanțat din mijloacele grantului oferit de către Departamentul de Stat al SUA. Opiniile, constatările și concluziile din acest material aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Departamentului de Stat al SUA.

**AO CZ „PILIGRGIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

CUPRINS

I.	REZUMATUL.....	2
II.	INTRODUCERE	3
III.	DATE ISTORICE ȘI SITUAȚIA POLITICĂ.....	4
IV.	SISTEMUL ELECTORAL.....	5
V.	BAZA LEGALĂ.....	5
VI.	ADMINISTRAREA ALEGERILOR	7
	ASIGURAREA MATERIALE A ALEGERILOR.....	8
VII.	ÎNREGISTRAREA ALEGĂTORILOR.....	9
VIII.	ÎNREGISTRAREA CANDIDAȚILOR.....	10
IX.	CAMPANIA ELECTORALĂ.....	11
X.	FINANȚAREA CAMPANIEI.....	12
XI.	MASS-MEDIA	13
XII.	PARTICIPAREA FEMEILOR.....	19
XIII.	ZIUA SCRUTINULUI	20
	TURUL I DE SCRUTIN, 9 SEPTEMBRIE 2012.	20
	TURUL II DE SCRUTIN, 23 SEPTEMBRIE 2012.....	21
XIV.	VALIDAREA REZULTATELOR ALEGERILOR ȘI ÎNMÂNAREA MANDATELOR ...	22
XV.	RECOMANDĂRI.....	24
A.	BAZA NORMATIV-LEGISLATIVĂ.....	24
B.	ADMINISTRAREA.....	24
C.	FINANȚAREA CAMPANIILOR ELECTORALE	25
D.	ÎNREGISTRAREA ALEGĂTORILOR	25
E.	MASS-MEDIA	25
F.	PARTICIPAREA FEMEILOR.....	26

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

I. REZUMATUL

Campania electorală în Adunarea Populară a Găgăuziei (APG) a fost una competitivă și a oferit alegătorilor o alegere veritabilă. Pentru asigurarea unui proces electoral conform angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova în materie de alegeri libere și corecte este necesar de a soluționa o serie de chestiuni legislative, administrative și de reglementare. În particular, alegerile au evidențiat necesitatea perfecționării legislației electorale din UTA Găgăuzia, a sistemului de înregistrare a alegătorilor, precum și ameliorarea asigurării financiare și materiale a alegerilor. Mai mult, prezentarea selectivă de către concurenți a rapoartelor financiare, precum și acuzațiile de mituire a alegătorilor denotă necesitatea de a eficientiza baza normativ-legislativă care reglementează finanțarea campaniilor electorale și practica de aplicare a acesteia.

Legislația electorală din UTA Găgăuzia este perimată, în anumite cazuri ea conține contradicții și, respectiv, se impune stringent revizuirea, armonizarea și conformarea acesteia cu standardele internaționale ale alegerilor democratice. La fel este necesar de a asigura executarea mai exactă și mai riguroasă a legislației electorale și interpretarea univocă a acesteia.

Deputații sunt aleși în APG în baza unui sistem majoritar din partea a 35 de circumscripții electorale uninominale. Divizarea actuală a circumscripțiilor electorale este inechitabilă, or aceasta nu asigură reprezentarea egală a locuitorilor autonomiei în organul legislativ și reprezentativ din regiune.

Alegerile în APG au fost administrate de un sistem de organe electorale de trei nivele constând din Comisia Electorală Centrală (CEC din Găgăuzia), 35 de consilii electorale ale circumscripțiilor electorale (CECE) și 62 de birouri electorale ale secțiilor de votare (BESV). Lipsa unei asigurări financiare și materiale adecvate a alegerilor a impus CEC din Găgăuzia un regim auster și n-a permis organelor electorale să-și execute o serie de atribuții importante ceea ce a afectat calitatea administrării alegerilor.

Listele electorale sunt întocmite de către primării și BESV. Lipsa unui organ unic responsabil pentru întocmirea listelor electorale provoacă dubii vizavi de exactitatea acestora și creează condiții pentru tot felul de fraude cu listele electorale. Cerințele neclare vizavi de locul de reședință și cel de domiciliu lasă loc pentru interpretări: ce este relevant pentru votare domiciliul sau reședința electorului. Anumite îngrijorări trezesc și zvonurile privind fraudele la înregistrarea domiciliului alegătorilor în unele circumscripții electorale înaintea scrutinului.

În urma unui amplu proces de înregistrarea electoratului a beneficiat de o „ofertă vastă” de candidați independenți și candidați înaintați de partidele politice. Însă din lipsa posibilităților tehnice și materiale ale CEC din Găgăuzia procesul de înregistrare s-a redus la o simplă formalitate, or n-a fost asigurat controlul amplu al datelor prezentate de candidați la etapa respectivă. Rigorile legislației electorale vizavi de numărul de semnături pe care trebuie să le

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

prezintă un candidat independent în susținerea înaintării sale este excesiv și poate genera lipsa alternativei de vot în circumscripțiile cu un număr redus de alegători.

În linii generale, campania electorală a fost pasivă activizându-se nesemnificativ mai aproape de ziua scrutinului. Retorica forțelor politice de bază implicate în alegeri a relevat polarizarea forțelor politice din Găgăuzia.

Instituțiile mass-media din regiune au respectat doar parțial prevederile Regulamentului de reflectare în mass-media a campaniei electorale pentru alegerea APG, aprobat prin Decizia nr. 8/4 a CEC Găgăuziei, legislația electorală în vigoare a Republicii Moldova, legile locale și normele deontologice jurnalistice. Instituțiile mass-media finanțate din bugetul public al autonomiei au reflectat constant activitatea CEC Găgăuziei, informând publicul, preponderent în știri și interviuri, despre modalitatea de înregistrare a candidaților, crearea circumscripțiilor electorale, numărul și apartenența politică a candidaților înregistrați, alte evenimente care țin de organizarea procesului electoral. Materialele de educație electorală a locuitorilor cu drept de vot din regiune au fost puține la număr în mass-media publică și au lipsit în mass-media privată.

Monitorizarea finanțării campaniilor electorale a candidaților a fost practic inexistentă. Lipsesc mecanismele de verificare a rapoartelor financiare ale candidaților, precum și de aplicare a acestora. Deși majoritatea candidaților și-au prezentat rapoartele financiare la CEC din Găgăuzia există dubii vizavi de exactitatea și plenitudinea acestora.

În urma alegerilor, în componența APG de legislatura a V-ea a accesat o singură femeie ceea ce poate fi calificat ca un regres semnificativ în comparație cu APG de legislatura a IV-a în care erau prezentate 6 femei dintre care 2 au ocupat funcția de președinte și vice-președinte a APG. Mass-media din Găgăuzia nu contribuie la distrugerea stereotipurilor existente în societatea găgăuză vizavi de participarea femeilor în activitatea politică.

II. INTRODUCERE

Centrul de Tineret „Piligrim-Demo” a monitorizat alegerile în APG din 9 septembrie 2012. Monitorizarea a fost desfășurată în cadrul proiectului „Eficientizarea procesului electoral prin monitorizare și evaluare” implementat cu suportul financiar al Ambasadei SUA din Chișinău.

Monitorizarea alegerilor a început din momentul formării CEC din Găgăuzia și a durat până la validarea rezultatelor scrutinului de către Curtea de Apel din Comrat (CAC). Echipa de experți a evaluat conformitatea alegerilor cu legislația în vigoare din UTA Găgăuzia, din Republica Moldova, dar și cu standardele internaționale ale alegerilor libere și corecte. A fost analizată legislația electorală în vigoare și practica aplicării acesteia la recentul scrutin, au fost urmărite evenimentele electorale, activitatea organelor electorale, reflectarea alegerilor de către mass-media, precum și soluționarea litigiilor electorale.

În cadrul proiectului, experții s-au întâlnit cu autoritățile de profil, candidații, reprezentanții partidelor politice, instanțelor de judecată, societății civile și mass-media.

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

Pentru monitorizarea zilei scrutinului au fost create 4 echipe mobile de observatori de scurtă durată (câte 2 o observatori în fiecare echipă) care au fost detașați în regiune pentru a observa deschiderea secțiilor de votare, procesul de votare, închiderea secțiilor de votare, numărarea voturilor și pregătirea rapoartelor privind rezultatelor votării la secții.

Rezultatele monitorizare și evaluarea procesului electoral au fost reflectate în raportul intermediar și cel final.

Rezultatele evaluării procesului de votare au fost reflectate în rapoartele întocmite la încheierea primului tur și a turului doi.

La finele proiectului va fi organizată o conferință regională în cadrul căreia va fi prezentat raportul final și vor fi făcute publice recomandările elaborate de experți în baza monitorizării și evaluării alegerilor în APG din 2012.

Informațiile suplimentare pot fi solicitate de la coordonatorul proiectului Mihail Sirkeli la adresa de email mihail.sirkeli@piligrim-demo.org.md sau la numărul de telefon 0684 71711. www.piligrim-demo.org.md.

III. DATE ISTORICE ȘI SITUAȚIA POLITICĂ

Alegerile în APG stabilite pentru data de 9 septembrie 2012 reprezintă al cincilea scrutin în APG din momentul adoptării de către Parlamentul Republicii Moldova (RM) a Legii RM privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) nr. 344 din 23 decembrie 1994. Din momentul ultimelor alegeri în APG spectrul politic din Republica Moldova s-a schimbat esențial fapt care a avut un impact inevitabil asupra spectrului politic din Găgăuzia. Înainte de accederea la guvernare a Alianței pentru Integrarea Europeană (AIE), în comparație cu Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM), alte partide politice din Moldova practic nu aveau vizibilitate în regiune. Odată cu venirea AIE la putere, prezența în autonomie a partidelor politice componente ale alianței a devenit mult mai evidentă. Este relevant faptul că în premieră Partidul Liberal (PL) și-a înaintat candidații la alegerile pentru APG¹. Acest fapt este important pe motiv că în Găgăuzia, unde majoritatea populației are viziuni și aspirații prorusești, PL se asociază cu mișcarea unionistă care se pronunță pentru unirea Moldovei cu România și, din această cauză, încrederea alegătorilor față de formațiune politică este extrem de redusă.

Pe eșichierul politic din Găgăuzia domină trei partide politice: Partidul comuniștilor din Republica Moldova (PCRM), mișcarea „Edinaia Gagauzia” (EG) și „Novaia Gagauzia” (NG). EG și NG sunt mișcări obștești regionale fără a avea statutul de partide politice sau alte organizații social-politice în conformitate cu Legea Republicii Moldova privind partidele politice nr. 294 din 21.12.2007. În pofida acestui fapt, EG și NG sunt implicate plenar în viața politică din regiune, membrii acestor mișcări participă activ în alegerile de toate nivele, în temei, în calitate de candidați independenți.

---

¹ La alegerile în APG ce au avut loc PL a înaintat 6 candidați <http://www.e-democracy.md/elections/gagauzia/2012/results/>

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

În ajunul alegerilor în APG din 2012 s-a produs consolidarea anumitor forțe politice de nivel regional și național. În special, a fost anunțată unirea eforturilor NG și a Partidului Democrat din Moldova (PDM).

IV. SISTEMUL ELECTORAL

În cadrul alegerilor în APG pentru un mandat de 4 ani au fost aleși 35 de deputații pentru organul legislativ și reprezentativ. Numărul de deputați ai Adunării Populare nu poate fi mai mare decât unul la fiecare 5000 de alegători, însă fiecare localitate trebuie să aibă nu mai puțin de un deputat.

Alegerile se desfășoară în două tururi, în baza sistemului majoritar, în 35 de circumscripții electorale uninominale. Candidatul la funcția de deputat este considerat ales dacă acesta a întrunit mai mult de jumătate dintre voturile valabil exprimate ale alegătorilor care au participat la scrutin. În cazul când niciunul dintre candidați n-a întrunit în primul tur mai mult de jumătate dintre voturile valabil exprimate, în turul doi participă primii doi candidați care au acumulat cel mai mare număr de voturi acesta fiind organizat la 2 săptămâni de la primul tur. Este considerat învingător candidatul care a întrunit un număr mai mare de voturi în turul doi. Alegerile sunt considerate valabile dacă la acestea au participat cel puțin o treime din alegătorii circumscripției incluși în listele electorale. Pentru turul doi nu există o cotă de prezență la urne a alegătorilor.

Principiul de divizare a circumscripțiilor electorale aplicat la alegerile în APG nu garantează reprezentarea egală și echitabilă a locuitorilor din UTA Găgăuzia în organul reprezentativ și legislativ din regiune. La alegerile în APG circumscripțiile electorale sunt divizate în baza a două principii: a) conform principiului organizării administrative – nu mai puțin de o circumscripție în fiecare primărie și b) conform numărului de alegători – nu mai puțin de 5000 de alegători în cadrul unei circumscripții electorale. Astfel, divizarea circumscripțiilor electorale după principiul organizării administrative impune condiții inegale pentru populația localităților mari (mari pentru realitățile din UTA Găgăuzia) în comparație cu populația celor mici, or aceasta nu asigură coraportul egal dintre numărul de alegători și numărul de reprezentanți aleși din fiecare circumscripție electorală și nici egalitatea dreptului de vot pentru cetățenii care au atins majoratul ceea ce contravine angajamentelor internaționale ale Moldovei privind desfășurarea de alegeri democratice².

V. BAZA LEGALĂ

Constituția RM, Legea RM privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz Yeri), Regulamentul Găgăuziei (Gagauz Yeri), Legea UTA Găgăuzia privind alegerile în Adunarea Populară (Halk Toplushu) a UTA Găgăuzia (Gagauz Yeri) formează cadrul legislativ care reglementează organizarea și desfășurarea alegerilor în APG. Cadrul juridic

---

² Angajamentele privind desfășurarea alegerilor democratice în statele-membre ale OSCE pag. 14 par.

³ <http://www.osce.org/ru/odihr/elections/13957>

AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL

este completat de o serie de alte legi locale și naționale³, dar și de mai multe hotărâri și regulamente emise de CEC din Găgăuzia.

Legea UTA Găgăuzia privind alegerile în Adunarea Populară care este în vigoare din 1998 a suportat ultimele modificări în anul 2007. În pofida recomandărilor CEC din Găgăuzia, ale societății civile și ale experților de a perfecționa legislația electorală din UTA Găgăuzia și de a armoniza cu standardele internaționale modificările se rigoare nu au fost făcute. Mai mult, Legea privind alegerile în APG este extrem de imperfectă, aceasta conține numeroase lacune și contradicții, fapt care deseori împiedică executarea consecventă a legii de către organele electorale și instanțele de judecată.

Provoacă anumite confuzii faptul că nu este clar care organ al autorităților publice locale, adică primarul sau consiliul local, sunt abilitate să propună listele privind formarea CECE⁴, motiv din care în unele cazuri este necesară implicarea CEC din Găgăuzia în acest proces. În particular, a fost necesară implicarea CEC din Găgăuzia în procesul de formare a CECE în orașul Vulcănești.

Este necesar de asigurat executarea riguroasă a legislației electorale și interpretarea univocă a acesteia, în primul rând, de către organele autorităților centrale din UTA Găgăuzia. Din cauza că APG de legislatura a IV-a a început cu întârziere examinarea chestiunii privind stabilirea datei alegerilor, precum și din cauza interpretării neunivoce a atribuțiilor APG în ceea ce privește formarea CEC din Găgăuzia, în regiune a fost provocată o criză politică de scurtă durată motiv pentru care alegerile în APG n-au putut fi desfășurate în termenii prevăzuți de legislația electorală locală⁵. Astfel, a fost prelungit în mod artificial termenul mandatului APG de legislatura a IV-a și încălcată periodicitatea organizării alegerilor stabilită de Legea UTA Găgăuzia cu privire la organele electorale, dar și unul dintre principiile internaționale ale alegerilor democratice care impune respectarea periodicității desfășurării alegerilor stabilite de legislație⁶.

La fel, este necesar de a conferi alegerilor în APG un anumit statut la nivelul legislației naționale cu recunoașterea atribuțiilor organelor electorale din Găgăuzia. Lipsa statutului respectiv la nivel de legislație națională constituie un obstacol pentru executarea anumitor funcții atribuite CEC din Găgăuzia. În special, acest fapt împiedică accesul la informația necesară pentru un control adecvat al datelor prezentate de candidați la etapa înregistrării sau pentru întocmirea unor liste electorale exacte.

---

³ Cadrul legislativ mai include Legea UTA Găgăuzia „Cu privire la organele electorale”, legile RM privind partidele politice, privind întrunirile, privind contenciosului administrativ, precum și prevederile respective din Codul Penal al RM și Codul Contravențional al RM.

⁴ Al. 3 și al. 4 art. 31 din Legea privind alegerea APG.

⁵ Mai multe detalii privind stabilirea datei alegerilor APG de legislatura a V-ea și formarea CEC din Găgăuzia sunt prezentate în raportul intermediar al Pilgrim-Demo http://pilgrim-demo.org.md/studies_upld/d29.pdf

⁶ Angajamentele privind desfășurarea alegerilor democratice în statele-membre ale OSCE pag. 12 par. 2 <http://www.osce.org/ru/odihr/elections/13957>

VI. ADMINISTRAREA ALEGERILOR

Desfășurarea alegerilor în APG ține de responsabilitatea și competența unui sistem de organe electorale din 3 nivele care include CEC din Găgăuzia, 35 de CECE și 62 de BESV. Astfel, CEC din Găgăuzia include în componența sa 9 membri fiind formată în baza principiului reprezentării celor trei ramuri ale puterii: câte 3 membri din partea APG, CEG și CAC. La rândul lor, CECE sunt create în baza propunerilor organelor puterii locale sau, dacă astfel de propuneri nu sunt înaintate, la inițiativa CEC din Găgăuzia. BESV sunt formate de către CECE la propunerea consiliilor locale. Dacă astfel de propuneri nu sunt prezentate atunci membrii BESV sunt desemnați la inițiativa CEC din Găgăuzia.

Pentru organizarea și desfășurarea alegerilor în APG din 2012 CEC din Găgăuzia a fost formată la 21 iunie 2012⁷. Dintre cei 9 membri din componența CEC din Găgăuzia la activitatea organului electoral au participat doar 8. În linii generale, CEC din Găgăuzia a asigurat administrarea transparentă a procesului electoral. Pe durata majorității perioadei campaniei electorale ședințele erau desfășurate de 2 ori pe săptămână fiind organizate ceva mai des în ajunul alegerilor și în perioada dintre cele două tururi de scrutin. Ședințele CEC din Găgăuzia au fost deschise pentru reprezentanții publicului și pentru mass-media. Hotărârile CEC din Găgăuzia și alte acte ce țin de alegeri au fost făcute publice pe site-ul CEC din Găgăuzia www.cec-gagauzia.ucoz.org și, parțial, în organul de presă al APG, ziarul regional „Vesti Gagauzii”.

CEC din Găgăuzia este un organ provizoriu fiind creat, ca regulă, doar pentru organizarea și desfășurarea alegerilor, deși Legea privind alegerile în APG prevede altceva⁸. În acest context, au un caracter provizoriu și hotărârile adoptate de CEC din Găgăuzia. Din acest motiv, CEC din Găgăuzia creată pentru organizarea și desfășurarea alegerilor în APG din 2012 nu se putea baza pe hotărârile adoptate de celelalte componente ale CEC din Găgăuzia. În termenii stabiliți pentru organizarea și desfășurarea alegerilor, CEC din Găgăuzia urma să adopte o serie de acte normative inclusiv și Regulamentul CEC din Găgăuzia, acțiune necesară pentru asigurarea integrității și plenitudinii procesului electoral. Potrivit afirmațiilor reprezentanților CEC din Găgăuzia, din cauza perioadei restrânse de timp, CEC din Găgăuzia nu este în stare să acopere toate aspectele ori să acorde suficientă atenție fiecăruia dintre aceștia în hotărârile sale. În special, din același motiv nu sunt organizate instruirii în materie de întocmire a listelor de subscripție pentru înaintarea candidaților independenți și nu este elaborată metodologia de verificare a acestor liste.

În unele cazuri, CEC din Găgăuzia adopta hotărâri prin care explica anumite prevederi din Legea UTA Găgăuzia privind alegerile în APG. În special, prin hotărârea sa, CEC din Găgăuzia a stabilit censul de domiciliu pentru candidații implicați în alegerile în APG⁹. Prin această hotărâre, CEC din Găgăuzia, în fond, a anulat prevederile prevăzute de al. 2 art. 46 al

⁷ Mai multe detalii privind stabilirea datei alegerilor APG de legislatura a V-a și formarea CEC din Găgăuzia sunt prezentate în raportul intermediar al Piligrim-Demo http://piligrim-demo.org.md/studies_upld/d29.pdf

⁸ Conform Legii UTA Găgăuzia Legii privind alegerile, CEC din Găgăuzia este un organ ce activează permanent.

⁹ Hotărârea CEC din Găgăuzia nr. 9/2 din 11 iulie 2012.

AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL

Legii privind alegerile în APG, care stabilea un cens de domiciliu cu durata de 3 ani pentru candidații implicați în alegerile în APG în circumscripțiile pe care le reprezintă.

Complexitatea procesului de organizare și pregătire a alegerilor în APG generată de un număr mare de campanii paralele desfășurate în diferite circumscripții electorale a demonstrat insuficiența de mijloace materiale și resurse umane aflate la dispoziția CEC din Găgăuzia pentru administrarea alegerilor.

CECE și BESV au fost formate în termenii stabiliți de lege. Componenta CECE și BESV a fost modificată în temei din cauza refuzului unor membri de a activa în cadrul organelor electorale ori în rezultatul revocării membrilor aflați în relații de rudenie cu candidații. Pentru a economisi mijloacele bănești 15 CECE au cumulat funcțiile lor cu cele ale BESV.

ASIGURAREA MATERIALĂ A ALEGERILOR

Insuficiența asigurării materiale este una dintre problemele grave cu care se confruntau organele electorale în procesul de organizare și desfășurare a alegerilor în APG în anul 2012. Respectiva problemă este actuală practic pentru toate campaniile electorale. De obicei, pentru organizarea și desfășurarea alegerilor sunt prevăzute mijloace care permit doar acoperirea celor mai stricte cheltuieli: remunerarea personalului, servicii de comunicare, cheltuieli de transport, servicii de imprimare a buletinelor de vot și altor acte electorale. Pentru restul atribuțiilor importante pe care urmează să le execute CEC din Găgăuzia și alte organe electorale bani nu sunt bugetați. Bunăoară, rămân fără o acoperire financiară o serie de aspecte semnificative ale alegerilor: instruirea și sensibilizarea electorilor, oferirea de consultații pentru candidații și persoanele de încredere ale acestora, asigurarea transparenței activității CEC din Găgăuzia, instruirea membrilor BESV și CECE etc. Finanțarea austeră a alegerilor nu permite să fie asigurată la nivelul necesar dotarea tehnică a organelor electorale, să fie implicați specialiștii necesari și să fie format un aparat integru și funcțional. Din această cauză organele electorale nu au capacitatea necesară de a-și exercita funcțiile de bază stipulate în Legea privind alegerile în APG, în special: controlul asupra respectării legislației electorale, reacțiile la contestațiile concurenților electorali, verificarea detaliată a listelor de subscripție etc., cea ce în final afectează calitatea administrării procesului electoral.

Potrivit președintei CEC din Găgăuzia Svetlana Mironova, pentru organizarea și desfășurarea alegerilor în APG din 2012 au fost cheltuiți 1,55 mil. lei. Devizul de cheltuieli pentru organizarea desfășurării primului tur de scrutin elaborată de CEC din Găgăuzia includea 1,66 mil. lei. Potrivit dnei Mironova, a fost posibilă o economie esențială a mijloacelor în urma faptului că retribuția muncii în UTA Găgăuzia este extrem de redusă. De notat că pentru organizarea și desfășurarea alegerilor în APG din 2012 în bugetul UTA Găgăuzia a fost prevăzută suma de 1,024 mil. lei.

VII. ÎNREGISTRAREA ALEGĂTORILOR

De dreptul de a alege beneficiază cetățenii Republicii Moldova care locuiesc pe teritoriul Găgăuziei și care au atins în ziua scrutinului vârsta de 18 ani, cu excepția persoanelor private de acest drept prin decizia instanței de judecată.

Listele electorale sunt întocmite de primării și BESV separat pentru fiecare secție electorală după care sunt verificate la locul de reședință al alegătorilor incluși în liste. Lipsa unui organ unic responsabil de întocmirea listelor electorale în cadrul alegerilor în APG prezintă anumite motive de îngrijorare, or acest fapt favorizează eventualele fraudări ale listelor electorale.

Autoritățile locale și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu faptul că un număr mare de alegători aflați peste hotare urmează să fie incluși, în conformitate cu prevederile legislației electorale, în listele electorale de bază. În opinia lor, acest fapt majorează artificial numărul de alegători din listele electorale.

CEC din Găgăuzia nu este implicată în procesul de întocmire a listelor electorale, nu beneficiază de copiile acestor liste și nu este obligată să verifice corectitudinea întocmirii acestora ceea ce ar fi extrem de complicat de realizat din cauza că lipsește un sistem centralizat de întocmire a listelor electorale. Potrivit afirmațiilor președintei CEC din Găgăuzia, pentru o întocmire mai exactă a listelor electorale, la dispoziția primăriilor au fost puse discuri cu extrase din Registrul de stat al populației cu datele personale ale locuitorilor din UTA Găgăuzia care au atins vârsta de participare la vot. Vulnerabilitatea sistemului de înregistrare a alegătorilor la alegerile în APG constă în faptul că nu este stabilit un termen-limită pentru corectarea listelor electorale astfel existând posibilitatea de a efectua modificarea acestora chiar până în ziua scrutinului. Din acest motiv, CEC din Găgăuzia află numărul definitiv al alegătorilor incluși în listele de bază doar la momentul deschiderii secțiilor de vot în ziua scrutinului.

Un alt punct vulnerabil al sistemului de înregistrare a candidaților la alegerile în APG sunt listele electorale suplimentare. În acestea pot fi incluși alegătorii care și-au schimbat locul de reședință în perioada dintre întocmirea listelor electorale și ziua scrutinului (pentru aceasta fiind nevoie să prezinte certificatul cu drept de vot¹⁰), precum și alegătorii care domiciliază pe teritoriul secției de votare și nu au fost incluși în lista electorală. Cerințele neclare vizavi de reședință și domiciliu lasă loc pentru interpretări: ce este relevant pentru votare domiciliul sau reședința electorului? CEC din Găgăuzia n-a adoptat nici un fel de hotărâri privind interpretarea acestui aspect. Potrivit afirmațiilor președintei CEC din Găgăuzia, în cadrul seminarelor desfășurate pentru membrii BESV și CECE, participanților la aceste activități le-au fost oferite explicații verbale privind faptul că locul de reședință este decisiv pentru determinarea locului de votare a electorului.

Mai mulți candidați, precum și reprezentanți ai organelor electorale cu care s-au întâlnit observatorii Piligrim-Demo și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu zvonurile despre eventualele fraude cu înregistrarea locului de reședință a alegătorilor. Se vehiculează că, cu

---

¹⁰ În cadrul alegerilor în APG din 2012 certificatele cu drept de vot nu au fost eliberate.

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

puțin timp înainte de ziua scrutinului, numeroși adepți ai anumitor partide politice și candidați își schimbau locul de reședință dintr-o circumscripție electorală în alta pentru a asigura voturi candidaților lor. Lipsa unui organ unic care ar elibera actul de înregistrare a locului de reședință și de domiciliu¹¹, precum și lipsa nivelului adecvat de comunicare între aceste organe favorizează fraudele cu locul de reședință în scopuri electorale.

Listele electorale sunt afișate în sediul secției de votare cu 10 zile înainte de ziua scrutinului. La secțiile de votare vizitate de observatorii Pilgrim-Demo în această perioadă listele electorale n-au fost afișate. Potrivit reprezentanților BESV, listele electorale nu sunt afișate pentru că ar putea fi deteriorate de copii¹² fiind astfel păstrate în încăperea de serviciu a BESV și eliberate pentru verificare la solicitarea alegătorului.

Potrivit datelor oferite de CEC din Găgăuzia, în ziua alegerilor, 9 septembrie 2012, numărul total de alegători incluși în listele de bază a constituit 109 291 alegători. În cadrul primului tur de scrutin, în listele suplimentare au fost incluși 2620 de alegători.

VIII. ÎNREGISTRAREA CANDIDAȚILOR

De dreptul de a înainta candidați la alegerile în APG beneficiază partidele politice, organizațiile social-politice și blocurile electorale; cetățenilor, la fel, le-a fost oferit dreptul de a-și înainta candidaturile în calitate de candidați independenți cu condiția prezentării listelor de subscripție în susținerea candidatului. Candidații independenți care-și înaintează candidaturile urmează să prezinte la CEC din Găgăuzia lista cu semnăturile a cel puțin 300 de alegători care-i susțin candidatura din circumscripții electorale teritoriale din partea căreia intenționează să se baloteze. Dacă în circumscripția electorală din partea căreia își înaintează candidatura locuiesc mai puțin de 500 de alegători atunci acesta urmează să prezinte la CEC din Găgăuzia lista cu semnăturile a nu mai puțin de jumătate dintre alegătorii respectivei circumscripții electorale.

Cerința impusă de Legea privind alegerile în APG despre prezentarea semnăturilor a nu mai puțin jumătate de alegători în susținerea înaintării candidaților electorali din cadrul unei circumscripții electorale unde sunt înregistrați mai puțin de 500 de alegători este exagerată și ar putea genera lipsa alternativei de vot în astfel de circumscripții.

Concurenții electorali sunt incluși în buletinele de vot în ordinea înregistrării de către CEC din Găgăuzia¹³. Deși Legea privind alegerile în APG stipulează clar ordinea de includere a concurenților în buletinul de vot, CEC din Găgăuzia a adoptat o hotărâre prin care stabilește că ordinea de includere a concurenților în buletinul va fi determinată prin tragere la sorți după

---

11 Conform p. 12 a Hotărârii Guvernului RM nr. 376 din 06.06.1995, în orașe și municipii decizia privind înregistrarea cetățenilor este luată de către șeful secției (biroului) de evidență și documentare a populației, iar în celelalte localități – de către persoanele responsabile de evidența locuitorilor din cadrul autorităților administrației publice locale.

12 Majoritatea secțiilor de votare sunt situate în cadrul instituțiilor de învățământ.

¹³ Art. 56 al. 3 din Legea privind alegerile în APG.

**AO CZ „PILIGRGIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

finalizarea procesului de înregistrare a candidaților¹⁴. Decizia respectivă a fost contestată în instanța de judecată fiind anulată.

CEC din Găgăuzia a desfășurat înregistrarea candidaților în perioada 9 iulie – 9 august 2012. Procesul de înregistrare a candidaților a fost unul amplu. CEC din Găgăuzia n-a respins nicio solicitare de înregistrare. În urma procesului de înregistrare au fost înregistrați 165 de candidați dintre care 81 independenți și 84 din partea a 8 partide politice.

În conformitate cu Legea UTA Găgăuzia privind alegerile în APG, concurenții electorali își pot retrage candidaturile nu mai târziu decât cu 5 zile înainte de ziua scrutinului.

IX. CAMPANIA ELECTORALĂ

Cea mai mare parte a campaniei electorale a fost apatică, lipsită de acțiuni intense ale candidaților. Acest fenomen ar putea fi explicat prin faptul că perioada campaniei electorale a coincis în timp cu cea estivală și cu vacanțele. Dar mai aproape de ziua alegerilor, campania a luat amploare.

Campaniile „de la ușă la ușă”, adunările cu participare redusă, aplicarea de fluturași, postere și buclele au fost modalitățile de comunicare a candidaților cu electorii. Unii dintre candidați au recurs la publicitatea în mass-media, articolele din ziare și participarea la dezbaterile electorale organizat la posturile de radio și TV.

În general, campania s-a desfășurat într-o atmosferă de calm, însă periodic competitorii au recurs la o retorică dură care a relevat polarizarea forțelor politice din regiune. Periodic concurenții veneau în adresa oponentilor cu declarații despre presiunile suportate. În unele cazuri, au fost remarcate elemente de agitație negativă orientată împotriva anumitor candidați și partide politice.

Platformele electorale ale majorității candidaților au fost axate pe consolidarea statutului UTA Găgăuzia, încetarea confruntărilor dintre puterea legislativă și cea executivă din autonomie, dar și pe soluționare dificultăților cu care se confruntă păturile socialmente vulnerabile ale populației. Soluționarea problemelor de ordin local care afectează localitățile din partea cărora se balotează candidații cel puțin ocupau un loc important în programele lor electorale dacă nu erau neapărat punctul cel mai important. Deseori în programe electorale ale candidaților erau incluse prevederi despre soluționarea problemelor legate de amenajarea localităților, aspecte ce țin mai mult de competența primarilor și ale consiliilor locale, decât a unui deputat al APG. Dezvoltarea limbii și culturii găgăuze au fost trecute cu vederea în programele electorale ale candidaților sau această chestiune a fost lipsită de atenția cuvenită.

În perioada campaniei electorale, a fost răspândită pe larg practica de oferire a cadourilor și a donațiilor electorale din partea candidaților. În ziua scrutinului, în majoritatea circumscripțiilor, candidații au organizat transportarea alegătorilor. Scopul principal al acestui gen de acțiuni a fost asigurarea prezenței la urne la secțiile de vot, precum și a numărului necesar de voturi în favoarea candidaților în susținerea cărora a fost organizată transportarea,

---

¹⁴ Hotărârea CEC din Găgăuzia nr. 7/1 din 5 iulie 2012.

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

iată de ce de multe ori aceasta era însoțită de agitație ceea ce de fapt ar însemna încălcarea legislației electorale în vigoare, or, în ziua scrutinului agitația este interzisă.

X. FINANȚAREA CAMPANIEI

Legea UTA Găgăuzia privind alegerile în APG obligă concurenții electorali să-și deschidă conturi bancare speciale cu mențiunea „Fond electoral” pe care sunt transferate mijloacele financiare proprii și cele pe care le obțin de la persoanele fizice și juridice. La modul practic însă nu toți candidații și-au deschis conturi electorale fapt trecut cu vederea de către CEC din Găgăuzia.

CEC din Găgăuzia a aprobat suma maximă a mijloacelor financiare utilizate de concurenții electorali în baza următoarei proporții: 30 de lei pentru un alegător din circumscripție. Totodată, CEC din Găgăuzia n-a determinat mărimea mijloacelor bănești care pot fi transferate de către persoanele fizice și juridice în fondul electoral al concurenților electorali.

Concurenții electorali urmează să declare în presă, în timp de o lună de la lansarea campaniei electorale, suportul financiar și material ce le-a fost oferit într-o altă formă. Înainte de a utiliza mijloacele financiare și suportul material oferit într-o altă formă concurenții electorali sunt obligați să le declare respectivului consiliu electoral al circumscripției electorale ce ține un registru în care este trecută informația privind mijloacele bănești utilizate de concurenții electorali și îl pune la dispoziția publicului. În majoritatea cazurilor, rapoartele financiare ale concurenților electorali nu au fost făcute publice.

La 22 august 2012, CEC din Găgăuzia a aprobat hotărârea nr.18/7 „Cu privire la respectarea de către concurenții electorali a prevederilor art. 43 din legea locală privind alegerile în Adunarea Populară (Halk Toplusu) din Găgăuzia (Gagauz Yeri). În această hotărâre CEC din Găgăuzia își exprimă îngrijorarea în legătură cu faptul că doar 40 de concurenți electorali dintre cei 165 își prezintă la timp rapoartele financiare. Prin aceeași hotărâre, în baza art. 43 a Legii UTA Găgăuzia privind alegerile în APG, CEC din Găgăuzia stabilește ordinea și termenul de prezentare a rapoartelor financiare de către concurenții electorali. Potrivit afirmațiilor președintei CEC din Găgăuzia, după aprobarea Hotărârii nr. 18/7 și informarea candidaților despre acest act, majoritatea candidaților a început să-și prezinte rapoartele financiare.

CEC din Găgăuzia n-a stabilit un format de prezentare a rapoartelor financiare de către candidați, iată de ce acestea au fost remise într-o formă arbitrară.

Majoritatea rapoartelor financiare ale candidaților prezentate la CEC din Găgăuzia provoacă dubii serioase vizavi de plenitudinea și exactitatea datelor incluse. Aceste dubii sunt fundamentate, în special, prin rapoartele mass-media privind oferirea de timp de antenă cu plată în perioada campaniei electorale în care figurează și date ce nu au fost indicate în rapoartele financiare ale unor candidați.

Anumite îngrijorări provoacă și discuțiile privind mituirea alegătorilor care ar fi avut loc în cadrul alegerilor în APG. O îngrijorare deosebită generează numărul mare de cazuri când, la

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

ieșirea din cabinele de vot, alegătorii au demonstrat în masă buletinele de vot (secția de votare nr. 20 din circumscripția electorală nr.8 din or. Vulcănești¹⁵).

Mecanismele de monitorizare și verificare a rapoartelor financiare ale candidaților sunt ineficiente, iar aplicarea acestora nu este exactă.

XI. MASS-MEDIA

Raport de monitorizare a mass-media din UTA Gagauzia în campania electorală pentru alegerea deputaților Adunării Populare (Halk Toplushu) a UTA Găgăuzia (Gagauz Yeri)

Perioada de raportare: 31 iulie 2012 – 23 septembrie 2012

În perioada campaniei electorale pentru alegerea deputaților Adunării Populare a UTA Gagauzia, instituțiile mass-media din regiune au respectat doar parțial prevederile Regulamentului de reflectare în mass-media a campaniei electorale pentru alegerea Adunării Populare (Halk Toplushu) a UTA Gagauzia (Gagauz Yeri), aprobat prin Decizia nr. 8/4 a Comisiei Electorale Centrale (CEC) a UTA Gagauzia, legislația electorală în vigoare a Republicii Moldova, legile locale și normele deontologice jurnalistice. Instituțiile mass-media finanțate din bugetul public al autonomiei au reflectat constant activitatea CEC, informând publicul, preponderent în știri și interviuri, despre modalitatea de înregistrare a candidaților, crearea circumscripțiilor electorale, numărul și apartenența politică a candidaților înregistrați, alte evenimente care țin de organizarea procesului electoral. Materialele de educație electorală a locuitorilor cu drept de vot din regiune au fost puține la număr în mass-media publică și au lipsit și mass-media privată.

În același timp, nu toate materialele jurnalistice care au vizat, direct sau indirect, alegerile în Adunarea Populară, au fost marcate conform Regulamentului de reflectare a campaniei electorale, la rubrica „Alegeri-2012”. Instituțiile mass-media monitorizate au publicat unele materiale care contravin principiului reflectării obiective și echidistante a alegerilor, precum și reportaje cu un caracter pronunțat de favorizare electorală a unor candidați sau grupuri politice.

Politicienii implicați în campania electorală au utilizat intens instituțiile mass-media pe care le controlează pentru manipularea opiniei publice și agitație electorală directă și indirectă în favoarea unor candidați și în defavoarea altora.

Televiziunea publică din cadrul Companiei publice „Teleradio Gagauzia” a avut un comportament editorial relativ echilibrat în buletinele de știri difuzate în perioada campaniei electorale și a prezentat informații operative despre desfășurarea procesului electoral în regiune în jurnalele de știri și edițiile speciale. A fost reflectată pe larg activitatea Comisiei Electorale Centrale din regiune, iar dezbaterile electorale s-au desfășurat, în general, conform prevederilor Regulamentului de reflectare în mass-media a campaniei electorale pentru alegerea Adunării Populare. De asemenea, în unele emisiuni speciale la care au fost invitați

---

¹⁵ Mai multe detalii despre aceste cazuri sunt prezentate în raportul Piligrim-Demo privind monitorizarea turului II de scrutin http://piligrim-demo.org.md/studies_upld/d31.pdf

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

foștii conducători ai regiunii și unii experți independenți, telespectatorii au fost informați despre activitatea specifică a Adunării Populare și responsabilitățile deputaților.

În același timp, în perioada campaniei electorale, televiziunea publică a difuzat și știri care au favorizat unii candidați și unele formațiuni politice. Astfel, în buletinul de știri „Haberlar” din 6 august a fost difuzată o știre despre renovarea sălii de sport a școlii din localitatea Dezghinja. Una dintre persoanele intervievate a fost deputatul în Parlament Piotr Vlah din partea Partidului Liberal-Democrat din Moldova (PLDM). Deputatul declară că pentru renovarea sălii de sport „au fost alocați 50 mii lei. Dacă nu vor ajunge, vom aloca mijloace suplimentare”. În condițiile în care PLDM a participat activ în alegerile Adunării Populare iar Piotr Vlah este o persoană cunoscută în regiune în calitate de activist al acestei formațiuni politice, acest material a favorizat PLDM, chiar dacă în reportaj nu a fost indicată formațiunea politică pe care o reprezintă deputatul.

În același buletin de știri, la rubrica sportivă, a fost difuzat un reportaj despre turneul la fotbal în memoria veteranilor. În acest material a fost favorizat vicepreședintele Adunării Populare Demian Caraseni care deja era înregistrat în calitate de candidat independent în circumscripția electorală nr. 28 Congaz.

În buletinul de știri de la 22 august, televiziunea publică a difuzat o știre, bazată pe discuțiile în emisiunea „Discutăm împreună”, difuzată în ajun, în care unii dintre invitați au adus învinuiri autorităților regionale și republicane precum că i-ar amenința cu concedierea pe cei care candidează din partea partidelor politice. Replica propriu-zisă la aceste acuzații din partea reprezentanților puterii centrale și regionale a lipsit, astfel știrea a fost dezechilibrată. Mai mult decât atât, reprezentanta Partidului Comuniștilor, deputata Irina Vlah, a fost prezentată în știre cu un citat direct mai mare decât a celorlalți participanți la emisiune, iar reportera a menționat, făcând trimitere la declarație Irinei Vlah, că „dacă nu ar fi fost presiuni, partidul ar fi înregistrat mai mulți candidați”.

Deputata PCRM Irina Vlah a apărut și în știrea despre hramul localității Chirsovo, difuzată în buletinul de știri din 28 august. Într-o intervenție directă de 28 de secunde, deputata a vorbit despre cât de mult îi apreciază pe locuitorii de aici și le-a transmis felicitări. Chiar dacă pe burtiera știrii nu a fost indicat partidul pe care îl reprezintă Irina Vlah, ea este cunoscută ca activistă de partid, a fost candidat la funcția de bașcan din partea PCRM, astfel știrea favorizează Partidul Comuniștilor.

În buletinul de știri de la 6 septembrie, televiziunea publică a difuzat un reportaj despre lansarea a două spoturi de promovare a culturii găgăuze în cadrul proiectului „Promovează Găgăuzia”. Din primele secunde ale reportajului, pe ecran se vede clar sigla Partidului Socialiștilor, fotografia lui Igor Dodon și inscripția „Igor Dodon, președintele Partidului Socialiștilor RM”. Igor Dodon a fost prezentat în calitate de sponsor al proiectului, fiind difuzat și un interviu cu el de 20 secunde. Acest reportaj favorizează direct Partidul Socialiștilor care a înregistrat 12 candidați la alegerile Adunării Populare. De menționat că reportajul a fost reluat integral în emisiunea „Afta Naberleri” pe 8 septembrie și chiar pe 9 septembrie, în ziua când a avut loc primul tur al scrutinului, la 19.28, ora când secțiile de

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

votare erau încă deschise (conform articolul 58 al Legii locale cu privire la alegerile de deputați în Adunarea Populară (Halk Topluşu) a Găgăuziei (Gagauz Yeri) , „votarea se efectuează în ziua alegerilor între orele 07.00 și 21.00”).

În prezentarea principalelor știri ale buletinul „Haberlar” de la 13 septembrie a fost anunțată știrea electorală „Novaia Gagauzia” este împiedicată la alegeri”. Ulterior, prezentatoarea buletinului de știri mai întâi a anunțat rezumatul știrii, și doar după aceasta a fost pus pe post genericul rubricii „Alegeri 2012”. Știrea a relatat despre conferința de presă a lui Nikolai Dudoglo, liderul mișcării „Novaia Gagauzia”, în cadrul căreia acesta a semnalat că unii dintre candidații acestei mișcări sunt împiedicați să participe în campania electorală, iar vina pentru această stare de lucruri le aparține Partidului Comuniștilor și bașcanului autonomiei.

Exemplele prezentate mai sus indică asupra faptului că în unele știri difuzate în campania electorală la Televiziunea publică din cadrul Companiei publice „Teleradio Gagauzia” nu a fost respectat principiul reflectării echidistante a campaniei electorale, contrar punctului 12 al Regulamentului de reflectare în mass-media a campaniei electorale pentru alegerea Adunării Populare (Halk Toplushu) a UTA Găgăuzia (Gagauz Yeri) , articolului 6 al Legii locale privind televiziunea și radioul, punctelor 2.1 și 2.2 ale Codului deontologic al jurnalistului din Republica Moldova .

Unele dintre emisiunile din ciclul „Cu fața la regiune”, difuzate în perioada campaniei electorale la Televiziunea publică, de asemenea au avut o conotație electorală directă. Astfel, în emisiunea pusă pe post la 11 august a fost invitat bașcanul autonomiei Mihail Formuzal. O bună parte din emisiune a fost dedicată temei alegerilor, iar la finele emisiunii, răspunzând la o întrebare parvenită din localitatea Dezghinja, dacă un candidat care de 10 ani locuiește în Chișinău are dreptul să participe la alegeri, bașcanul a răspuns: „Îmi este greu să mă exprim. Dar cunosc un candidat din partea regiunii Djoltai – Natalia Șoșeva – ea în fiecare zi este în sat și oamenii care vin la ea – îi ajută pe toți”. La acel moment, doamna Natalia Șoșeva deja era înregistrată în calitate de candidat independent în circumscripția electorală nr. 19 Djoltai. Moderatorul emisiunii a intervenit pentru a-i face observație invitatului privind interdicția de a face agitație electorală, însă a făcut acest lucru cu întârziere, iar emisiunea a fost reluată de televiziunea publică și pe 12 august.

În emisiunea din același ciclu „Cu fața la regiune”, pusă pe post la 18 august, a fost invitată Irina Vlah, deputată în Parlament din partea PCRM, care a relatat despre activitatea partidului la nivel local cu accent pe contextul electoral curent. Întreaga emisiune poate fi considerată de promovare a PCRM, în condițiile în care acest partid a înregistrat 26 de candidați în Adunarea Populară.

La 1 septembrie, invitatul emisiunii „Cu fața la regiune” a fost deputatul în Parlament și președintele Partidului Socialiștilor Igor Dodon.

La 8 septembrie, în ajunul alegerilor, a fost difuzată emisiunea din același ciclu cu participarea deputatului PLDM Piotr Vlah. În emisiune, invitatul a făcut apel către alegători să voteze „candidații care într-adevăr merită” și a transmis un mesaj discriminatoriu în adresa

AO CZ „PILIGRGIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL

persoanelor solitare, afirmând că candidații ar trebui „cel puțin să aibă o familie”, făcând aluzie la o candidată solitară din Comrat. În cadrul emisiunii a fost inclus și un reportaj despre vizita prim-ministrului V. Filat în UTAG. Emisiunea a fost reluată integral la 10 septembrie.

La 11 august, televiziunea publică a pus pe post emisiunea „Interviul săptămânii” cu participarea lui Igor Dodon, președintele PSRM, iar la 7 septembrie, invitatul emisiunii din același ciclu a fost prim-ministrul Vlad Filat. Chiar dacă tema alegerilor în Adunarea Populară nu a fost abordată direct, totuși prezența lui V. Filat care este și președinte al PLDM, partid care a participat activ în campania electorală, a reprezentat o promovare indirectă pentru candidații acestei formațiuni.

În emisiunea din ciclul „Discutăm împreună”, difuzată la 21 august 2012, la care s-a discutat despre încrederea alegătorilor în politicieni, au fost invitați reprezentanți ai patru partide, și anume: Piotr Vlah (PLDM), Irina Vlah (PCRM), Valentin Crîlov (Partidul Socialiștilor) și Alexandru Stoianoglo (PDM). De menționat, că în alegeri și-au înregistrat candidați și alte partide și formațiuni politice (Partidul Social Democrat, Partidul Liberal, Partidul Popular Socialist, Mișcarea „Ravnopravie”), însă reprezentanții acestora nu au fost prezenți în această emisiune și nici în vreo altă emisiune tematică, difuzată în această perioadă la televiziunea publică (cu excepția dezbaterilor). Emisiunea a fost reluată pe 24 august 2012 și pe 4 septembrie 2012.

În campania electorală pentru alegerea deputaților în Adunarea Populată, ziarul public regional „Vesti Gagauzii” a publicat deciziile CEC privind organizarea procesului electoral, inclusiv listele candidaților înregistrați și circumscripțiile electorale etc., dar și unele comunicate difuzate de Serviciul de Presă al Adunării Populare. Aceste comunicate, însă, i-au favorizat direct pe unii dintre candidați. Astfel, în numărul de la 17 august, „Vesti Gagauzii” a preluat un comunicat despre ședința Adunării Populare din 10 august, inclusiv informațiile care îi pun într-o lumină pozitivă pe unii foști deputați care candidau pentru un nou mandat. Este vorba de: Grigorii Morari (candidat independent, circumscripția electorală nr. 4 Comrat), Ilia Ciolac (candidat PCRM, circumscripția electorală nr. 26 Chirsova), Demian Caraseni (candidat independent, circumscripția electorală nr. 28 Congaz), Nicolai Dragan (candidat independent, circumscripția electorală nr. 30 Copceak). La 30 august, „Vesti Gagauzii” publică un alt comunicat al Serviciului de Presă al Adunării Populare despre participarea președintei Adunării Populare Ana Harlamenco la un eveniment în gospodăria agricolă „Aidân”, condusă de candidatul în deputați Grigorii Morari. La „culesul strugurilor” a participat și primarul de Comrat și liderul Mișcării „Novaia Gagauzia” Nikolai Dudoglo. Acest articol, care nu este marcat ca publicitate electorală, îl favorizează direct pe candidatul G. Morari.

În buletinele de știri difuzate în campania electorală de Postul de televiziune privat Eni Ay TV (Comrat) s-a remarcat favorizarea evidentă și intensă a liderilor și reprezentanților Mișcării „Noua Găgăuzie”, inclusiv a viceprimarului de Comrat Alexandr Tarnavski, înregistrat drept candidat independent în Adunarea Populară în circumscripția electorală nr. 3 Comrat. Astfel, în buletinul de știri de la 31 iulie, a fost difuzat un reportaj cu o durată de peste 5 minute despre întâlnirea oficialilor primăriei Comrat cu reprezentanții proiectului de susținere a

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

descentralizării autorităților publice locale, finanțat de USAID. Viceprimarul A. Tarnavski, care la acea dată deja era înregistrat drept candidat în Adunarea Populară, apare în reportaj cu o declarație de 45 secunde, povestind despre munca care urmează să fie înfăptuită pentru bunăstarea cetățenilor. Declarații similare a făcut în reportaj și primarul de Comrat Nikolai Dudoglo care transmite un mesaj de mulțumire și susținere pentru cei care implementează astfel de proiecte.

La 6 august, în reportajul de la ședința Consiliului municipal Comrat, difuzat în buletinul de știri al Eni Ay TV, viceprimarul Alexandr Tarnavski a vorbit timp de 36 secunde despre îndeplinirea bugetului orașului pentru anul 2012. Reportajul a fost reluat în buletinele de știri difuzate la 7 și 8 august 2012.

Viceprimarul Alexandr Tarnavski a apărut și în reportajul despre construcția și reconstrucția terenurilor de joacă din Comrat, difuzat de Eni Ay TV la 8 august și reluat a doua zi. În reportaj, primarul Nikolai Dudoglo laudă lucrările de construcție a unui teren de joacă pentru copii pe str. Fediko, menționând că acesta este „un proiect de suflet al viceprimarului Alexandr Tarnavski” și că se preconizează de a dota toate școlile și grădinițele cu echipament sportiv.

Un reportaj similar a fost difuzat de Eni Ay TV la 9 august și reluat la 10 august. În materialul de peste 4 minute se relatează despre construirea unui gard la o grădiniță din Comrat. Primarul orașului declară că un merit deosebit la construirea acestui gard l-a avut viceprimarul Alexandr Tarnavski, iar viceprimarul vorbește despre problemele cu care se confruntă grădinițele și că „în acest tempou, an de an, vor fi rezolvate problemele comunității, care din resursele primăriei, care cu ajutorul sponsorilor”.

La 11, 12 și 13 august, postul de televiziune a difuzat un reportaj de la cea de-a 50-ea ședință a Adunării Populare, în care sunt prezenți cu intervenții directe unii dintre deputații fostei legislaturi care au candidat pentru un nou mandat, fiind susținuți de Mișcarea „Nouă Găgăuzie”.

Pe toată durata campaniei electorale, buletinele de știri de la Eni Ay TV au prezentat diferite reportaje laudative la adresa primarului de Comrat Nikolai Dudoglo, care este și liderul Mișcării „Noua Găgăuzie” și a susținut direct mai mulți candidați în Adunarea Populară, în contextul unor lucrări de renovare în oraș: 13 și 14 august – lucrări de reparație efectuate pe mai multe străzi; 16 și 18 august – lucrări de reconstrucție în centrul orașului și de reparație în câteva școli și grădinițe; 18 august – reparația sălii sportive a gimnaziului nr.7; 21 și 22 august – construcția unui teren de joacă pentru copii; 17 și 18 septembrie – sărbătorirea Hramului or. Comrat; 18 septembrie – darea în exploatare a două terenuri de joacă pentru copii; 20 și 21 septembrie – reconstrucția azilului de bătrâni din oraș etc. În aceste reportaje, Nikolai Dudoglo apare cu intervenții directe în care le promite locuitorilor că vor urma și alte planuri de renovare a localității.

La 18 august, Eni Ay TV a difuzat un reportaj despre consecințele secetei din acest an și despre cum liderii agricoli își îndeplinesc obligațiile față de țăranii care le-au încredințat

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

pământul. Materialul îi favorizează direct pe candidatul în Adunarea Populară Dmitri Constantinov (CE nr.1 Comrat), calitățile de gospodar ale căruia sunt laudate de mai mulți țărani, iar el însuși promite să-și respecte toate promisiunile. De altă parte, a fost defavorizat direct Alexandr Chendighelean, candidat din partea PCRM în CE nr. 15 Budjak și bașcanul autonomiei Mihail Formuzal.

La 29 august și în reluare la 30 august, a fost difuzat un reportaj despre culesul strugurilor în gospodăria agricolă „Aidân”, condusă de candidatul în deputați Grigorii Morari. La „culesul strugurilor” a participat și președinta Adunării Populare Ana Harlamenco, primarul de Comrat și liderul Mișcării „Noua Gagauzia” Nikolai Dudoglo, ambasadorul Turciei în R. Moldova. Reportajul îl favorizează direct pe candidatul G. Morari

În aceeași zi, Eni Ay TV a pus pe post un reportaj despre o întâlnire a tinerilor din autonomie cu primarul de Comrat și cu unii candidații în deputați. Reportajul i-a favorizat direct pe candidații Dmitri Constantinov (CE nr.1 Comrat), Alexandr Tarnavski (CE nr.3 Comrat), Nicolai Terzi (CE nr.18 Dezghinja), Vasili Neicovcen (CE nr.26 Chirsova), Semion Lazarev (CE nr.19 Djoltai). Reportajul a fost reluat la 30 august.

La 8 septembrie, fără vreun însemn care ar indica că va urma un reportaj electoral, ceea ce contravine prevederilor Regulamentului de reflectare în mass-media a campaniei electorale pentru alegerea Adunării Populare, care obligă marcarea materialelor electorale prin plasarea acestora la rubrica „Alegeri 2012”, a fost prezentat un amplu reportaj de la întâlnirea candidaților Mișcării „Noua Găgăuzie” cu alegătorii din Comrat, fiind favorizați direct candidații susținuți de această mișcare și defavorizați contracandidații acestora, în special comuniștii și bașcanul autonomiei.

După buletinul de știri de la 11 septembrie, Eni Ay TV a transmis timp de 10 minute declarația primarului de Comrat Nikolai Dudoglo, în care acesta le-a mulțumiri tuturor acelor care au votat pentru candidații mișcării „Noua Găgăuzie” și menționează că „echipa sa” a înregistrat un rezultat bun, 7 candidați susținuți de formațiune devenind deputați, iar alții 15 candidați ai mișcării au trecut în turul doi al alegerilor. Materialul nu a fost marcat ca fiind electoral, fiind prezentat ca o conferință de presă.

La 13 septembrie, televiziunea transmite încă o conferință de presă de circa 20 minute a lui N. Dudoglo care face totalurile campaniei electorale, menționând că oponenții politici fac tot posibilul ca mișcarea „Noua Găgăuzie” să nu ajungă la putere. Materialul a fost reluat la 14 septembrie.

La 20 septembrie, înainte de buletinul de știri, Eni Ay TV a prezentat o „scrisoare deschisă din partea locuitorilor din satul Djoltai” în susținerea candidatului Semion Lazarev, datorită căruia ar fi fost curățate fântânile din sat și construite fântâni noi, iar oamenii și-ar fi primit roada ce li se cuvine pentru pământul lor. În acest material, care nu a fost marcat ca publicitate electorală, se face apel direct să fie votat candidatul S. Lazarev. „Scrisoarea deschisă” a fost reluată și la 21 septembrie.

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

Ziarul public „Znamea”, editat de Consiliul raional Ceadâr-Lunga, a publicat câteva articole care au defavorizat anumiți candidați. Astfel, la 17 august în „Znamea” a apărut un articol de o pagină, intitulat «Волк в мундире», prezentat ca scrisoare la redacție semnată de alegătorul Vladimir Ghenov. În acest articol procurorul interimar al Găgăuziei Gheorghe Leiciu, candidat în Adunarea Populară în CE nr. 6 Ceadâr-Lunga, este acuzat de comiterea unor ilegalități, alegătorii fiind îndemnați să nu voteze pentru Gh. Leiciu. Opinia lui Leiciu nu a fost prezentată, ceea ce contravine normelor deontologice jurnalistice. În ediția de la 24 august, „Znamea” a revenit la acest subiect, publicând la rubrica „Dreptul la replică” un material de o pagină, intitulat «Ответ ненасытным «волкам в овечьих шкурах» și semnat de candidatul în deputați Gheorghe Leiciu, în care acesta îl acuză pe semnatarul articolului «Волк в мундире» Vladimir Ghenov (care nu este „alegător de rând”, ci consilier al bașcanului, precizează el) de faptul că minte și acționează la comanda bașcanului autonomiei Mihail Formuzal. În finalul articolului, Gh. Leiciu menționează că, pentru a-și realiza dreptul la replică, a trebuit să achite suma de 2500 lei. Dacă lucrurile într-adevăr s-au întâmplat așa, ziarul a încălcat de două ori și foarte grav normele deontologice jurnalistice care nu prevăd încasarea banilor pentru acordarea dreptului la replică.

În numărul de la 7 septembrie, ziarul a inserat un articol publicitar favorabil candidatului independent Ilia Stoianov (CE nr. 22 Gaidarî), material care conține elemente defăimătoare în adresa altui candidat independent în aceeași circumscripție electorală – Fiodor Gagauz.

Pagina web oficială a Adunării Populare a UTA Gagauzia www.halktoplushu.com a fost utilizată în scopuri electorale de fosta conducere a Adunării Populare. Astfel, pe acest site a fost republicat interviul Annei Harlamenko, fosta președintă a Adunării Populare, oferit ziarului „Argumentî i Faktî v Moldove” (15 august) în care se face agitație în favoarea candidaților susținuți de Mișcarea „Nouă Găgăuzie”, condusă de Nikolai Dudoglo, primarul de Comrat și fratele Annei Harlamenco. În același timp, unele comunicate remise mass-media în perioada campaniei electorale de către Serviciul de presă al Adunării Populare au favorizat candidații susținuți de Mișcarea „Nouă Găgăuzie” (exemplele sunt prezentate mai sus)¹⁶.

XII. PARTICIPAREA FEMEILOR

Aspectele ce țin de implicarea femeilor în activitatea politică practic nu au fost abordate de către concurenți în cadrul alegerilor. Oricum, femeile au manifestat interes vizavi de alegerile trecute prin implicare activă în activitățile electorale și au fost reprezentate bine la toate nivelele organelor electorale¹⁷.

Dintre cei 165 de candidați înregistrați de către CEC din Găgăuzia 34 au fost femei. Potrivit rezultatelor alegerilor, în APG a acces o singură femeie – Natalia Șoșeva care s-a balotat din partea circumscripției electorale nr. 19 din satul Djoltai. Acest fapt poate fi calificat ca un regres semnificativ în comparație cu APG de legislatura a IV-a în care erau prezentate 6 femei dintre care 2 au ocupat funcția de președinte și vice-președinte a APG.

¹⁶ http://halktoplushu.com/index.php?option=com_content&view=article&id=677:-----q-q&catid=1:news

¹⁷ Dintre 9 membri ai CEC din Găgăuzia, 5 au fost femei. Trei femei au ocupat funcțiile de președinte, vice-președinte și secretar al CEC din Găgăuzia.

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

Sistemul majoritar aplicat la alegerile în APG face dificilă introducerea pentru partidele politice unor cote de reprezentare a femeilor la întocmirea listelor de candidați. Specificul peisajului politic din Găgăuzia și faptul că o jumătate dintre candidați au fost independenți (majoritatea fiind din partea EG și NG) constituie o altă circumstanță care împiedică introducerea unor cote de reprezentare a femeilor la întocmirea listelor de candidați de către formațiunile politice. Întocmind listele candidaților formațiunile politice, ca regulă, includ în acestea sau asigură suportul pentru candidații ce se bucură de o anumită susținere în circumscripțiile lor electorale. În acest caz femeile care au șanse de victorie în circumscripțiile lor la fel beneficiază de susținerea formațiunilor politice ce stau în spatele acestora.

Clișeele sociale caracteristice societății moldovenești, precum și factorii economici descurajează promovarea femeilor-candidat în alegeri. Potrivit studiului efectuat de Fundația Soros în Moldova în perioada martie-septembrie 2010, fiecare al treilea respondent a opinat că femeile au mai puține abilități și nu sunt capabile să ocupe funcții de conducere și că locul femeilor nu este în politică¹⁸.

Candidații-femei care au participat la alegerile în APG din 2012 nu au beneficiat de un suport informațional și instruire în materie de tehnologii electorale care să fie oferit din partea formațiunilor politice ale acestora, ONG-uri și CEC din Găgăuzia. Mass-media din Găgăuzia n-a organizat campanii speciale de sensibilizare prin care să promoveze implicarea femeilor în activitatea politică. În opinia noastră, toți acești factori au avut un impact negativ asupra promovării femeilor în timpul alegerilor APG desfășurate recent.

Dintre partidele politice care au participat în alegeri cel mai mare număr de candidați-femei le-a înaintat PLDM urmată de PCRM, PSRM și PSD¹⁹. Dintre 34 de candidați-femei care s-au implicat în alegeri 16 au fost candidați independenți.

XIII. ZIUA SCRUTINULUI

TURUL I DE SCRUTIN, 9 SEPTEMBRIE 2012²⁰.

Votarea în ziua de 9 septembrie 2012 s-a desfășurat într-o atmosferă de calm. Potrivit datelor CEC din Găgăuzia, prezența la vot a constituit 50,65 la sută. În listele suplimentare au fost incluși 2620 de alegători. De menționat, că în comparație cu alegerile precedente, prezența generală la urne în Găgăuzia a fost redusă.

În linii generale, observatorii Piligrim-Demo au apreciat pozitiv procesul de votare care s-a desfășurat în conformitate cu prevederile Legii UTA Găgăuzia privind alegerile în Adunarea Populară (Halk Toplushu) a Găgăuziei (Gagauz Yeri). În unele secții de votare (SV) au fost remarcate anumite dificultăți ce țin de secretul votării. În temei, secretul votării a fost violat din inițiativa electorilor înșiși. În unele cazuri au fost remarcate aglomerări lângă SV și chiar

¹⁸ Vezi. Perceptions of the Population of the Republic of Moldova on the Discrimination: Sociological Study; January 2011, p. 7; www.soros.md/files/publications/documents/Studiu_sociologic_EN.pdf.

¹⁹ PLDM a înaintat 9 candidați-femei, PCRM – 5, PSRM – 3 și PSD – 1.

²⁰ Raportul detaliat al Piligrim-Demo privind monitorizarea turului I de scrutin poate fi accesat aici http://piligrim-demo.org.md/studies_upld/d33.pdf

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

în incinta SV, inclusiv din motiv că în interiorul secției nu era suficient loc. În anumite cazuri, la secții au fost prezente persoane neautorizate care însă nu au influențat procesul de votare și activitatea BESV.

Observatorii au remarcat prezența materialelor de agitație în apropierea unor SV și cazuri de agitație desfășurate în afara razei de 100 de metri de la unele SV.

Observatorii au înregistrat un număr mare de cereri privind votarea la locul de aflare (la domiciliu). Cel mai mare număr de astfel de solicitări a fost înregistrate la SV nr. 14 – 139 de cereri.

În cadrul secțiilor de vot unde observatorii Piligrim-Demo au monitorizat numărarea voturilor procesul s-a desfășurat cu mici abateri de la procedurile stabilite. Transparența în timpul numărării voturilor a fost asigurată la toate secțiile monitorizate.

Observatorii Piligrim-Demo au urmărit activitatea a patru CECE în noaptea de după alegeri. Deficiențe grave privind activitatea CECE, recepționarea documentelor de la BESV nu au fost constatate.

În ziua scrutinului, CEC din Găgăuzia actualiza cu regularitate informațiile privind prezența la urne și procesul de votare. În acest scop periodic erau organizate conferințe de presă cu participarea președintei CEC din Găgăuzia dnei S. Mironova. Rezultatele prealabile ale votării au fost făcute publice de CEC din Găgăuzia aproape de miezul nopții.

TURUL II DE SCRUTIN, 23 SEPTEMBRIE 2012²¹.

Votarea în ziua de 23 septembrie 2012 s-a desfășurat într-o atmosferă de calm. Turul II de scrutin a avut loc în 22 dintre cele 35 de circumscripții electorale. Potrivit datelor CEC din Găgăuzia, prezența la vot a constituit 50,96 la sută. În listele suplimentare au fost incluși 1248 de alegători. De menționat, că în comparațiile cu alegerile în APG desfășurate în 2008, prezența generală la urne în Găgăuzia a fost redusă. Pentru turul doi nu este impusă o cotă de prezență la urne.

În linii generale, observatorii Piligrim-Demo au apreciat pozitiv procesul de votare care s-a desfășurat în conformitate cu prevederile Legii UTA Găgăuzia privind alegerile în Adunarea Populară (Halk Toplushu) a Găgăuziei (Gagauz Yeri). În unele secții de votare au fost remarcate anumite dificultăți ce țin de secretul votării. În temei, secretul votării a fost violat din inițiativa electorilor înșiși. De menționat încălcarea secretului votării în cadrul SV nr. 20 a circumscripției electorale nr. 8 din or. Vulcănești. Aici au fost înregistrate până la de 40 cazuri de demonstrare a buletinelor de vot la care au recurs alegătorii la ieșirea din cabinele pentru vot secret²². Pentru fiecare caz de acest gen a BESV perfectat un act respectiv. În

---

²¹ Raportul detaliat al Piligrim-Demo privind monitorizarea turului II de scrutin poate fi accesat aici http://piligrim-demo.org.md/studies_upld/d31.pdf

²² În buletinele demonstrate, voturile au fost acordate în favoarea candidatului independent G. Copușciulu.

**AO CZ „PILIGRGIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

timpul numărării voturilor, în conformitate cu decizia BESV, respectivele buletine au fost recunoscute nevalabile.

O anumită tensiune și dezordine a fost remarcată doar la SV nr. 6. În cadrul SV nr. 11 observatorii au constatat prezența unui mare număr de electori care așteptau în afara SV.

Prezența materialelor de agitație în afara razei de 100 de metri incinta SV a fost înregistrată doar la SV nr. 16.

Observatorii au înregistrat un număr mare de cereri privind votarea la locul de aflare (la domiciliu). Numărul acestor solicitări a variat de la 5 (SV nr. 27) la 94 (SV nr. 20). Apropo, 50 la sută dintre secțiile de votare monitorizate au recepționat peste 44 de cereri privind votarea la domiciliu.

În cadrul secțiilor de vot unde observatorii Piligrim-Demo au monitorizat închiderea și numărarea voturilor procesul s-a desfășurat cu mici abateri de la procedurile stabilite. Transparența în timpul numărării voturilor a fost asigurată la toate secțiile monitorizate.

Observatorii Piligrim-Demo au urmărit activitatea a trei CECE în noapte de după alegeri. Deficiențe grave privind activitatea CECE în timpul recepționării documentelor de la BESV nu au fost constatate.

În ziua scrutinului, CEC din Găgăuzia actualiza cu regularitate informațiile privind prezența la urne și procesul de votare. În acest scop periodic erau organizate conferințe de presă cu participarea președintei CEC din Găgăuzia dnei S. Mironova. Rezultatele prealabile ale votării au fost făcute publice de CEC din Găgăuzia aproape de miezul nopții.

În ziua scrutinului, CEC din Găgăuzia a recepționat 5 plângeri.

Spre sfârșitul zilei scrutinului, a fost remarcată o scădere a disciplinei printre membrii CEC din Găgăuzia. În special, CEC din Găgăuzia n-a reușit mai mult timp să înceapă ședința pentru examinarea plângerilor recepționate din cauza că o parte dintre membrii CEC din Găgăuzia au ignorat solicitarea președintelui de a se prezenta la ședința organului electoral. În final, ședința a fost desfășurată cu participare a 5 dintre cei 9 membri.

XIV. VALIDAREA REZULTATELOR ALEGERILOR ȘI ÎNMÂNAREA MANDATELOR

Comisia Electorală Centrală, în baza actelor prezentate de către birourile electorale ale secțiilor de votare, în termen de 5 zile face totalurile votării. Curtea de Apel examinează în cadrul unei ședințe publice raportul prezentat de către Comisia Electorală Centrală și ia o decizie privind validarea rezultatelor alegerilor în fiecare circumscripție electorală.

Rezultatele turului I au fost confirmate de către Curtea de Apel din Comrat (CAC) la 19 septembrie 2012. Totalurile turului doi de scrutin au fost făcute de către CEC din Găgăuzia la 25 septembrie 2012 fiind validate de către CAC la 11 octombrie 2012.

AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL

Prin hotărârea sa din 11 octombrie 2012, CAC a validat rezultatele turului II de alegeri desfășurate în 22 de secții de votare și a respins ca nefondate plângerile candidaților la funcția de deputat a APG: Copușciulu Gheorghii (în circumscripția electorală nr. 8 din Vulcănești) privind renumărarea voturilor și invalidarea alegerilor în cadrul circumscripției nr. 8 din or. Vulcănești; Serghei Zaharia (în circumscripția electorală nr. 29 din Congazcic) privind invalidarea turului II al alegerilor în circumscripția nr. 29 din s. Congazcic.

În cadrul primei ședințe organizatorice a APG de legislatura a V-a desfășurată la 30 octombrie 2012 tuturor deputaților aleși în conformitate cu rezultatele scrutinului le-au fost înmânate mandatele.

Hotărârea CAC din 11 octombrie 2012 a fost contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție (CSJ) de către candidatul din partea circumscripției electorale nr. 8 din Vulcănești Gheorghii Copușciulu.

La 2 noiembrie 2012, CSJ a aprobat o hotărâre prin care: a anulat hotărârea CAC din 11 octombrie 2012 la capitolul validarea rezultatelor turului II de scrutin în cadrul circumscripției electorale nr. 8 din Vulcănești; a obligat CEC din Găgăuzia să organizeze renumărarea voturilor din cadrul turului II de scrutin pentru alegerile în APG din 23 septembrie 2012 în cadrul SV nr. 20 în cadrul circumscripției electorale nr. 8 din Vulcănești; a lăsat în vigoare hotărârea CAC privind validarea rezultatelor votării în cadrul turului II de scrutin în celelalte circumscripții electorale. Hotărârea CSJ a fost pronunțată în lipsa părții descriptive.

Anulând hotărârea CAC la capitolul validarea rezultatelor turului II de scrutin în cadrul circumscripției electorale nr. 8 din Vulcănești CSJ, în fond, a anulat mandatul lui Victor Petrioglo ales în urma votării din partea acestei secții. De menționat că hotărârea CSJ a fost pronunțată după prima ședință organizatorică a APG din 30 octombrie 2012 în cadrul căruia deputații n-au reușit să aleagă președintele APG și înainte ședinței ordinare a APG din 5 noiembrie 2012 în cadrul căreia, din cea de a doua tentativă, președintele APG a fost ales. Mulți experți au fost de părerea că prin decizia sa CSJ l-a înlăturat de la alegerile pentru postul de președinte al APG pe unul dintre potențialii pretendenți la această funcție, adică pe Victor Petrioglo.

Potrivit afirmațiilor dlui Petrioglo, hotărârea CSJ a fost pronunțată în lipsa lui astfel fiindu-i încălcat dreptul la un proces echitabil.

Ținând cont de toate acestea, hotărârea CSJ ar putea fi calificată ca o imixtiune în procesul electoral din UTA Găgăuzia și o subminare a independenței autonomiei în chestiunile ce țin de formarea organelor regionale ale puterii.

Soluționarea de către instanțele de judecată a litigiilor electorale legate de alegerile din APG are loc în conformitate cu normele jurisdicției generale care nu țin cont de statutul juridic special al UTA Găgăuzia. Lipsa unei proceduri speciale pentru examinarea deciziilor de judecată pronunțate în baza legislației locale a UTA Găgăuzia (ne referim în acest context la

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

legea locală privind alegerile în APG), precum și statutul neclar al legislației locale a UTA Găgăuzia la nivel național subminează statutul juridic special al Autonomiei Găgăuze.

XV. RECOMANDĂRI

Următoarele recomandări au fost elaborate pentru autoritățile din UTA Găgăuzia, partidele politice, mass-media și societatea civilă din UTA Găgăuzia și Republica Moldova, cu scopul de a asigura desfășurarea în UTA Găgăuzia a unor alegeri care să corespundă standardelor internaționale privind alegerile libere și corecte. Piligrim-Demo este dispus să ofere autorităților din regiune și din Republica Moldova suportul informațional necesar pentru perfecționarea procesului electoral din UTA Găgăuzia.

A. BAZA NORMATIV-LEGISLATIVĂ

1. Este necesar de a perfecționa legislația electorală a Găgăuziei și a lichida contradicțiile și lacunele existente. Legislația electorală urmează a fi eficientizată ținându-se cont de angajamentele internaționale ale Republicii Moldova în materie de desfășurare a alegerilor democratice.
2. Sistemul electoral la capitolul divizarea circumscripțiilor electorale trebuie revăzut cu scopul de a asigura locuitorilor din autonomie drepturi electorale egale.
3. Prevederile legislației electorale urmează a fi executate cu strictețe pentru a asigura încrederea în procesul electoral și rezultatele alegerilor.
4. La nivelul legislației naționale, este necesar de atribui CEC din Găgăuzia și alegerilor în APG un anumit statut pentru a asigura administrarea eficientă a procesului electoral și executarea plenară de către CEC din Găgăuzia a funcțiilor sale.
5. Pentru a asigura independența UTA Găgăuzia în chestiuni ce țin de formarea organelor puterii din regiune trebuie elaborat un mecanism special de soluționarea a litigiilor electorale și validare a rezultatelor alegerilor în APG de către instanțele de judecată, mecanism care ar ține cont de statutul juridic special al UTA Găgăuzia și ar stabili clar atribuțiile CSJ și CAC.

B. ADMINISTRAREA

6. Pentru a asigura integritatea și plenitudinea procesului electoral este necesar ca CEC din Găgăuzia să fie o autoritate ce activează permanent;
7. Se impune necesitatea unui nivel adecvat de asigurarea materială a alegerilor care să permită CEC din Găgăuzia să asigure administrarea eficientă a procesului electoral și să-și execute în deplină măsură funcțiile și atribuțiile sale;
8. A asigura CEC din Găgăuzia un aparat pentru administrarea mai eficientă a alegerilor, adică pentru: procesarea plângerilor/sesizărilor; urmărirea acțiunilor

**AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL**

participanților la procesul electoral cu scopul de a verifica dacă acestea sunt conforme legislației electorale; reacționarea la încălcările/abaterile de la normele stabilite, efectuarea controlului și monitorizării în ceea ce privește finanțarea campaniilor electorale ale concurenților electorali;

9. Este necesar de a organiza școlarizarea mai eficientă și mai pleneră a membrilor CECE și BESV, precum și de a le asigura instrucțiunile necesare.

C. FINANȚAREA CAMPANIILOR ELECTORALE

10. Se impune necesitatea de crea mecanisme mai clare de control și monitorizare a finanțării concurenților electorali, de a atribui CEC din Găgăuzia niște funcții privind controlul și monitorizarea finanțării campaniilor electorale.

D. ÎNREGISTRAREA ALEGĂTORILOR

11. Este necesar de a determina procedurile ce țin de întocmirea, actualizarea și păstrarea listelor electorale;
12. Procesul de întocmire a listelor electorale urmează a fi coordonat cu MTIC, or acest minister este responsabil pentru ținerea Registrului de Stat al Populației din RM și dispune de datele necesare pentru întocmirea listelor electorale;
13. Listele electorale trebuie să fie întocmite în mod centralizat pentru a asigura transparența și raportarea acestui proces. Ținând cont de faptul că din anul 2015 la nivel național de întocmirea listelor electorale va fi responsabilă CEC a Moldovei interacțiunea CEC din Găgăuzia cu autoritatea electorală națională va contribui la soluționarea mai multor probleme ce țin de întocmirea, actualizarea și păstrarea listelor electorale;
14. Ținând cont de faptul că din anul 2015, în conformitate cu noua redacție a art. 39 al Codului Electoral al RM, la nivel național va funcționa Registrul de Stat al Alegătorilor (RSA), este necesar introdus în Legea privind alegerile în APG modificările care ar permite să se țină cont de RSA la întocmirea listelor electorale pentru alegerile în APG.

E. MASS-MEDIA

15. Organele electorale ar trebui să utilizeze mai activ mass-media pentru sensibilizarea/instruirea electorilor;
16. Mass-media din Găgăuzia urmează să asigure informarea echidistantă și echilibrată a alegătorilor în perioada electorală cu respectarea tuturor normelor deontologice;

AO CZ „PILIGRIM-DEMO” DIN GĂGĂUZIA
ALEGERILE ÎN APG DIN 2012
RAPORT FINAL

17. CCA și CEC din Găgăuzia trebuie să monitorizeze reflectarea de către mass-media din Găgăuzia a alegerilor în APG;

F. PARTICIPAREA FEMEILOR

18. CEC din Găgăuzia ar trebui să implementeze pentru femei programe de instruire în domeniul participării în activitatea politică și desfășurării campaniilor electorale.
19. Mass-media din regiune urmează să elaboreze și să implementeze programe prin care ar promova implicarea femeilor în activitatea politică și în alegeri.